

Angleži potopili enajst osiščnih ladij v bitki pri Tarantu

Mašni letalski napadi izvršeni na italijanska
in nemška mesta. Hitler odredil napade na
ameriške parnike. Stalin napovedal zlom
nacijske vojne mašine na ruskih frontah.
Amerika pripravljena potrošiti milijarde do-
larjev za uničenje nacijske Nemčije

London, 10. nov. — Angleške
ladje so uničile dva osišč-
na konvoja, potopile deset trans-
portnih parnikov in enega ru-
skega, nadaljnje pa poškodovale
poročila admiralteta. Bitka
je vršila južno od Taranta,
jonske luke.

Angleški bojni mornarici, ki
napadla osiščne konvoje in
vse, je poveljeval stotnik W.
Agnew. Konvoji in transport-
niki bili na poti proti Libiji, ko
je Angleži napadli.

Četvero angleških bojnih le-
talskih bombardirala iz zraka Trst,
Neapelj in druga mesta
na italijanski in Siciliji. Bombe
povzročile mnogo vojaških na-
rav in zanetile požare.

Upošteni letalski napadi so bili
v nemška mesta in in-
terijerska središča. Bombe, ka-
ter so vrhli angleški letalci na
nem, kjer so ogromne Kruppo-
vorne za topove, so povzročile
veliko razdejavanje. Dussel-
dort, Ostend in Dunkirk, Fran-
ca so bili napadeni iz zraka.

10. nov. — Diktator Hit-
ler je naznanil, da je instruiral
vojno mornarico, naj
na ameriške parnike in
ladje, kadar te napadejo
podmornice in ladje. To
je odgovor na nedavno Roose-
veltovo deklaracijo, da v tej vo-
jni glavna stvar, kdo bo oddal
strel. Hitler je govoril v
Monakovu in naglasil,
da zadnji bataljon na fronti
nemški, ne glede na to, kako dol-
ga bo vojna trajala. Nacijske
armade bodo branile Nemčijo
in vsi sovražniki. Sleheri
nemški častnik, ki ne bi hotel
biti na ameriške ladje, ka-
ter te napadejo nemške, bo po-
stavljen pred vojno sodišče.

10. nov. — Nemški tež-
kopi bruha krogle na Se-
verni, sovjetsko mornarico
ob Črnem morju, toda čete,
operirajo na Krimskem polo-
stju, so naletale na odločen ru-
ski odpor, pravi vrhovno povelj-
stvo v svojem poročilu. To je
pomenilo, da nemške armade na
Krimski fronti ne morejo na-
prejati. Kroglo so utihlele ruske
artilerije baterije v sevastopolski
oblasti, toda poveljstvo ne po-
ve, kako daleč proč so nemške
od mornarične baze.

Grde bojevanja na moskovski
fronti komunicirajo pravi: "Opera-
cije so bile deloma ustavljene
v poslednjih dneh. V o-
koliščinih, kakršne so, večja ak-
cija ni mogoča. Motorne kolone
niso obnovile prodiranje, kadar
je ukaz."

Druge vesti omenjajo potež-
ne v operacijah na Krimskem
polotoku. Rusi so zasedli pozici-
je ob Jalskem gorovju na juž-
nem obrežju polotoka. V Don-
skem kotlišču so nemške in ita-
lijske čete dosegle nekaj uspe-
šnosti. Nemški bombniki so potopili
ruski vojaški transport pri
Leningradu, zapadno od Leningra-
da, drugega največjega ruskega
mesta, ki ga nacijske armade o-
krožajo že več tednov.

London, 8. nov. — Sovjetski
operirajo na severozapadno od Mo-
skve, kar pomeni, da so razvili
protiofenzivno taktiko, katere cilj
je vzpostavitev komuni-
kacijskih zvez med Mo-
skvo in Leningradom, pravijo
v nedolgi poročila. Nacijske
armade na fronti, ki se razteza
od Volokolamska do Kalinina,
povzročajo ogromne sile naskakuje-
nih, katerih krajih te fronte so

10. nov. — General Albert C. Fewtrell,
komandant prvega avstralskega
vojaškega zbora, je sinoči napo-
vedal, da se bodo avstralske čete
borile proti sovražniku na
kavkaških frontah. Napoved je
izrekel po objavi poročila o o-
jačanju britske oborožene sile v
Perziji. Ta bo morda poslana v
Moskvo, ne glede na to, kako dol-
ga bo vojna trajala. Nacijske
armade bodo branile Nemčijo
in vsi sovražniki. Sleheri
nemški častnik, ki ne bi hotel
biti na ameriške ladje, ka-
ter te napadejo nemške, bo po-
stavljen pred vojno sodišče.

10. nov. — Premier
Stalin je govoril na Rdečem
trgu ob priliki proslave 24-letni-
ce boljševiške revolucije. "Na-
cijske horde so se izprale v bit-
kah na ruskih frontah," je dejal.
"Gotovo je, da Nemčija ne more
nadomestiti izgub, katere je ut-
rpela njena oborožena sila. Na-
cijska Nemčija se bo zdrobila
pod težo svojih lastnih zločinov.
Pomanjkanje prevladuje med
prebivalci v Nemčiji. Svoja
sredstva je že izčrpala in kata-
strofa je neizbežna."

Washington, D. C., 8. nov. —
Državni tajnik Cordell Hull ni
hotel komentirati radijskega po-
ročila iz Helsinkia, da bo Finska
kmalu zaključila vojno s sovjeti.
Omenil pa je, da je Amerika pri-
pravljena potrošiti 75 milijard
za zlom Hitlerjeve vojne maši-
ne. "Finski poslanik Hjalmar
Procope je bil informiran, da A-
merika ni proti reokupaciji o-
zemlja, ki ga je morala Finska
odstopiti sovjetom v prvi vojni
z Rusi, je pa proti osvajanju ru-
skega ozemlja. Iz tega razloga
je Hull pozval Finsko, naj skle-
ni mir s sovjeti."

10. nov. — George
E. Browne, predsednik medna-
rodne unije filmskih operator-
jev in odrskih delavcev, ter nje-
gov reprezentant Willie Bioff sta
bila spoznana za kriva izsiljeva-
nja na obravnavi pred federal-
nim sodiščem. Sodnik John C.
Knox je dejal, da je izrekel
sodbo prihodnje sredo. Browne
in Bioff sta bila obtožena, da
sta z grožnjami oklicali stavk iz-
silila čez pol milijona dolarjev
od filmskih kompanij.

Rebeli napadli francoske vasi

Petai pohvalil
prostovoljce

Vichy, Francija, 8. nov. — Dve
letali generala Charlesa de
Gaulla, voditelja vseh svobod-
nih Francozov, sta metali bom-
be na vasi v provinci Normandi-
ji in železniški vlak, se glasi u-
radno poročilo. Dve osebi sta bi-
li ubiti in več ranjenih v napad-
u.

Premier Petai je poslal tele-
gram francoski vojaški enoti, ki
se je pridružila nemški armadi
v boju proti Rusom. Telegram
pravi, da prostovoljci branijo
Francijo in čast francoske arma-
de v križarski vojni, ki jo vodi
Nemčija proti boljševizmu. "Z
udeležbo v tej križarski vojni,
je dejal, "boste obvarovali Fran-
cijo pred boljševiško nevarnostjo."

Nov protizidovski ukrep je bil
pravkar uveljavljen. Ta pravi,
da židje ne smejo delati dobič-
kov z operiranjem trgovin in
drugih podjetij, ki jih lastujejo
v francoskih mestih.

Delodajalci obdol- ženi sabotaže

Odpor proti stabiliza-
ciji delovnih pogojev

Washington, D. C., 8. nov. — Člani
bratovščine polagalcev parnih
cevi in drugih unij se bore pro-
ti ladjegradniškim magnatom
ob Mehikiškem zalivu, ki sabota-
rajo vladne napore glede stabi-
lizacije delovnih pogojev. Na
nedavni konferenci, katere so se
udeležili reprezentantje ladjeg-
radniških družb, unij in fede-
ralne vlade, je bila postavljena
podlaga za doseg sporazuma.
Zastopniki unij so izjavili, da
ne bodo oklicali stavke, če bodo
uprave ladjegradniških kompa-
nij pristale na zahtevo glede za-
prte delavnice in se obvezale, da
bodo najemale delavce preko
delavskih organizacij. Ta siste-
m prevladuje v ladjedelnicah
na zapadni obali in na vzhodu
in je pripomogel k stabilizaciji
zaposlenosti in mezd.

Todd Shipyard Corp se je po-
stavila na čelo opozicije in s tem
izzvala stavko. "Ta korporacija
je zahtevala od nas garancijo, da
stavka ne bo oklicana, uprja pa
se zahtevi glede zaprte delav-
nice," je rekel J. A. Franklin,
predsednik bratovščine polagal-
cev cev. "Ona hoče enostranski
dogovor, ki bi ji omogočil raz-
bijanje unije, ne da bi se mogla
slednja upirati."

Doznalo se je, da ta korpo-
racija grmadi ogromne profite na
račun narodne obrambe. To
dejstvo je priznal njen repre-
zentant James E. Barnes, ko je
bil zaslišan pred senatnim odse-
kom za obrambo. Profiti pri
gradnji in popraviljanju ladij so
znašali v prvem četrtletju tega
leta čez 40 odstotkov.

Dvanajst ubitih pri železniški nesreči

Dunkirk, O., 10. nov. — Najmanj
dvanajst oseb je bilo ubitih in
44 ranjenih sinoči, ko je brzov-
vlak Pennsylvanske železnice
skočil iz tira v bližini tega me-
sta. Lokomotiva je treščila ob
stolp in ga podrla. Brzovlak, na
katerem se je nahajalo 77 potni-
kov, je odšel iz Chicago ob 5.30
popoldne proti New Yorku.

ŽELEZNIČARJI SE IZREKLI ZA OKLIC STAVKE

Kompanije sprejele pri-
poročila Roosevelt-
ovega odbora

HILLMAN OKRCAL
UNIJE ADF

Chicago, 8. nov. — Stavka o-
krog 350.000 železničarjev bo
kmalu oklicana, so sinoči izja-
vili voditelji petih velikih brat-
ovščin. Datum se niso dolo-
čili, toda domneva je, da bo stavka
odrejena 5. decembra. V stav-
ko bodo stopili strojevodje, kur-
jači, izprevozniki, spremniki in
kretničarji, da fofirajo zviša-
nje plače za trideset odstotkov.
Okrog 900.000 drugih delavcev,
ki so uposleni kot mehaniki in
klerki v železniških delavnicah,
se bo pridružilo stavki pozneje.

Reprezentantje železniških
kompanij so sprejeli priporočila
posebnega Rooseveltovega odb-
ora, kateremu je bila poverjena
rešitev spora. Priporočila vklju-
čujejo zvišanje plače za 7 1/2
članom petih velikih bratovščin
in devet centov na uro članom
štirinajstih neoperativnih brat-
ovščin.

Chicago, 8. nov. — Jeklarska
unija CIO je naznanila, da je na
apel federalnega posredovalne-
ga odbora preklicala stavko pro-
ti American Can Co. s pogojem,
da odbor odredi zaslišanje o
sporu med njo in kompanijo ka-
kor hitro mogoče.

Stavka, v kateri je bilo zavo-
jevanih okrog 2300 delavcev, je
trajala tri mesece. Sledila je po-
lomu pogajanj glede zvišanja
mezd. Voditelji unije so nazna-
nili, da se bodo stavkarji vrnili
na delo v pondeljek.

Washington, D. C., 8. nov. —
Sidney Hillman, sodirektor ura-
da za produkcijo bojne opreme,
je obsodil stavko, katero so okli-
cale unije Ameriške delavske
federacije v letalskih tovarnah
v San Diegu, Los Angelesu in
Burbanku, Cal. On je naznanil,
da so bili voditelji kovinarskih
unij pozvani v Washington na
konferenco, na kateri bo raz-
prava o likvidaciji konflikta.
Hillman je dejal, da stavka ovira
izvajanje programa narodne o-
brambe.

Linden, N. J., 8. nov. — Frank
Caul, uradnik avtne unije CIO,
je naznanil, da je okrog dva ti-
soč delavcev zastavkalo v tuka-
jni tovarni korporacije. Gene-
ral Motors v znak protesta pro-
ti delovnim pogojem. Dejal je,
da korporacija se ni hotela po-
gajati z zastopniki unije o pri-
tožbah in odslovlitvi starejših de-
lavcev, katere je nadomestila z
novimi delavci.

San Diego, Cal., 8. nov. — Mor-
narični tajnik Knox je pozval
voditelje stavbnih unij ADF, naj
tako prekličejo stavko, ki je u-
stavila gradnjo vojaškega tabo-
rišča pri Elliotu.

V stavki je zavojevanih čez
1400 delavcev in bojazen je, da
se bo raztegnila na druge vojaš-
ke projekte, pri katerih je zavo-
jevanih čez štiri tisoč delavcev.

Fašisti zavrgli idejo "arijanizacije" židov

Rim, 8. nov. — Naše italijan-
skih židov glede "arijanizacije"
so padle v vodo, ko je vodilni fa-
šistični list Popolo di Rima zav-
rgel idejo. Objavil je namreč u-
vodnik, ki je, kakor vse kaže,
končal kontroverzno, ki se je pri-
čela pred nekaj meseci, da se
družine, ki imajo samo enega ži-
da, lahko "arijanizirajo". Popo-
lo di Rima pravi, da mora razli-
ka med židi in Italijani ostati.
Dokazano je bilo že neštokrat,
da židje niso lojalni. Njihovi in-
teresi so razdvojeni med deželo,
v kateri bivajo, in Zionom.

Domače vesti

Is Pueblo, Colo.

Pueblo, Colo. — Zadne dni
sta tukaj umrla Mary Starasinič,
rojena na Hrvaškem, in Martin
Prus, doma od Metlike v Beli
Krajinji. — E. Kern, članica SN-
PJ, je povila krepkega sinčka,
naša jednota je pa dobila nove-
ga člana.

Is Minnesota

Eveleth, Minn. — Dne 2. t. m.
je naglo umrl Julijan Malec, star
25 let in rojen v Ameriki. Zapo-
pušča ženo, starše in brata, v
Chicago pa dva druga brata in
sestro.

Is Clevelanda

Cleveland, 8. nov. — Dne 6. nov. je
umrla za mrtvoudom Antonija
Zaletel, roj. Jamnik, stara 63 let
in doma iz Ljubljane. V Ame-
riki je bila 39 let in tu zapušča
moža, štiri sinove in hčer. Bila
je ustanovna članica društva Na-
rodne Slovence 137 SNPJ.

Tokijska vlada svari Ameriko

Aretacije visokih
uradnikov v
Nankingu

Tokio, 8. nov. — List Asahi,
ki večkrat izraža mnenje vlad-
nih krogov, je posvaril Ameri-
ko, da Japonska ne bo plačala
vsake cene za mir in na račun
svojega programa glede razst-
nitve sfere vpliva na Daljnem
vzhodu. Svarilo je bilo objavo-
ljeno po naznanilu, da je Saburo
Kurusu odpotoval v Združene
države, kjer bo sodeloval v po-
gajanjih glede rešitve prečnih
problemov, ki ogražajo odnoša-
je med Japonsko in Ameriko.

Karusu je vodilni japonski di-
plomat. On se je ustavil na svo-
ji poti proti Ameriki v Manili,
kjer je imel kratek razgovor z a-
meriškim vrhovnim komisarjem
F. B. Sayrem in Manuelom Que-
zonom, predsednikom Filipin-
skega otčaja. Od tam bo odletel
proti San Franciscu.

Sovjetska vlada še ni odgovo-
rila na japonski protest zaradi
potopa parnika. Ta se je potopil
po trčenju ob mino v bližini ko-
rejskega obrežja. Ruski posla-
nik Konstantin Smetanin je iz-
javil, da čaka na navodila sovjets-
ke vlade; ko jih dobi, bo odgo-
voril na japonski protest.

Šanghaj, 8. nov. — Sem do-
spela poročila pravijo, da je bil
Wen-Juan, podpredsednik Čing-
jevske vlade v Nankingu, ki je
pod japonsko kontrolo, aretiran
na obtožbo špionaže v prilog
Kaišekovemu režimu v Čungkingu.
Poleg njega je bilo aretiranih
več drugih vladnih uradni-
kov.

Poljske čete se pridružile ruski armadi

London, 8. nov. — Profesor Sta-
nislav Branski, bivši poljski pro-
svetni minister, ki je bil nedav-
no izpuščen iz ruske ječe, v ka-
teri je prebil dve leti, je pove-
dal reporterjem, da se je 200.000
poljskih vojakov pridružilo sovjets-
ki, ki se bori na strani sovjetske
oborožene sile proti Nemcem.
"Ko sem zapustil Rusijo in odpo-
toval v Anglijo, je imel general
Vladislav Anders, vrhovni po-
veljnik poljske armade, več tisoč
vojakov pod svojim povelj-
stvom," je rekel Branski. "Boj-
no razpoloženje teh vojakov je
veliko."

Harlanski volilni uradnik ustreljen

Harlan, Ky., 8. nov. — Volil-
ni uradnik Bill Lewis je bil več-
ra ustreljen v poslopiju okrajne-
ga sodišča. Napadalec, ki so od-
dali pet krogel, so pobegnili.

Angleži zahtevajo premešanje vlade

Odmev Stalinovega
govora v tisku

London, 8. nov. — Angleški
kabinet "nadljudi" ni izvršil po-
verjene mu naloge, pravi tednik
Cavalade v uvodniku, ki vsebuje
tudi zahtevo za reorganizir-
anje Churchillove vlade. Drugi
angleški listi so se pridružili za-
hlevi in okrcali Churchilla, kar
je zavrnil sugestijo, naj imenuje
ministra, v čigar področje naj
spada produkcija bojne opreme.

"Očitno je, da angleško ljud-
stvo ni zadovoljno s sedanjo vlad-
jo in zahteva reorganiziranje",
se glasi uvodnik. "Sedanji par-
lament, ki ekajstira že sedem
let, tvori stari mošje. Ti se upi-
rajo dotoku nove in mlade kr-
vi. Starci v parlamentu in ka-
binetu ne morejo vlti življenja
demokraciji, ki je potrebno za iz-
vršitev največje naloge v zgo-
dovini Velike Britanije."

List Evening News se je tudi
pridružil kritikom. "Zahteva za
reorganiziranje vlade je dosegla
stopnjo, katere Churchill ne mo-
re ignorirati, čeprav bi jo hotel,"
pravi ta list.

Londonski listi so komentirali
Stalinov govor, v katerem je in-
direktno pozval Veliko Britanijo,
naj invadira evropski kontinent
in postavi novo fronto, da se
zmanjša pritisk Hitlerjeve voj-
ne mašine na ruskih frontah.
Daily Telegraph piše:

"Tudi mi želimo, da se vojna
vrši na dveh frontah. Ako bi
bili dve fronti, ko je skočil na-
cijski vojk, bi bil konec prišel
prej. Možnost je, da se bodo pri-
čakovanja izpolnila."

Daily Herald, glasilo angleške
delavske stranke, naglašja potre-
bo pomoči sovjetom s strani Ve-
like Britanije in Ameriko. Obe
morata storiti vse, da se bodo
sovjeti lahko upirali Hitlerjevi
oboroženi sili.

Zunanji minister Anthony E-
den je v imenu vlade obljubil
vso mogočo pomoč Rusiji v po-
slaniki, katero je poslal sovjetom
ob priliki 24-letnice boljševiš-
ke revolucije.

Nedič apelira na srbske četnike

Aretacije voditeljev
v Beogradu

Zagreb, Hrvaška, 8. nov. —
Srbski premier Milan Nedič je
apeliral na četnike, ki se skrivajo
v gorovju in gozdovih, naj
odlože orožje, "ker vemo, da za
vsakega ubitega Nemca je ustre-
ljenih na stotine Srbov." Sem
dospelo poročilo pravi, da je Ne-
dič naslovil apel četnikom po
radiu 3. novembra.

Premier je dejal, da je bilo
sedem srbskih mest in vasi raz-
dejanih v bitkah z rebeli. Vsa
so se nahajala na ozemlju 60 do
90 milj južno od Beograda. Ta
so bila Kraljevo, Kragujevac,
Kruševac, Rudnik, Počerin in
Mačva.

Budimpešta, Ogrska, 8. nov. —
Ogrska časnikarska agencija
poroča iz Beograda, da je bilo
več vodilnih Jugoslovancev are-
tiranih in pridržanih kot talei in
da so morali zastaviti svoja živ-
ljenja za varnost srbske države.
Poročilo dostavlja, da uradni
komunikacije, objavljen po areta-
ciji, omenja zvezo med voditelji,
protestirajo v Beogradu in uporni-
ki.

Dva delavca ubita pri eksploziji

South Charleston, W. Va., 8.
nov. — Dva delavca sta bila u-
bita, pet pa je bilo ranjenih pri
eksploziji, ki se je pripetila v to-
varni Carbide & Carbon Chemi-
cals Co. Eksplozija je zanetila
požar, ki je uničil del tovarne.

SENAT PREKLI- CAL NEUTRAL- NOSTNI ZAKON

Amerika mora storiti
vse za poraz Hitlerja,
pravi Roosevelt

BORBA PROTI BRU-
TALNI SILI

Washington, D. C., 8. nov. —
Senat je sinoči s 50 proti 37 gla-
sovom sprejel predlog Roosevelt-
ove administracije glede prekli-
calo provizij nevtralnostnega za-
kona, ki so prepovedovale obo-
žitev parnikov in vstop teh v
vojne cone. Preklje pomeni, da
bo Amerika vodila nenapoveda-
no vojno na morju in v zraku
proti nacijski Nemčiji in fašistič-
ni Italiji.

Zadevna resolucija, sprejeta
v senatu, je bila nato poslana
nižji kongresni zbornici, da ta
glasuje o amendentih, odobren-
jih po senatu. Opozicija še ved-
no upa, da bo zbornica zavrgla
amendmente. Za preklic provizij
je glasovalo 43 demokratov,
šest republikancev in eden neod-
visnež. senator Norris iz Nebra-
ske, proti pa 15 demokratov, 21
republikancev in eden progresiv-
ec, senator LaFollette iz Wis-
consinse.

Washington, D. C., 8. nov. —
Predsednik Roosevelt je v svo-
jem govoru pred dvesto delega-
ti Mednarodnega urada dela, ki
so prišli v Washington po za-
ključeno konferenco v New
Yorku, izjavil, da bo Amerika
storila vse za poraz Hitlerja in
rekonstrukcijo sveta po vojni,
zajeno pa je priznal, da ta dežela
še ni doprinesla velikih žrtv v
tej vojni. Govor je bil po radiu
razširjen po vsej Ameriki. Dele-
gati, ki so se udeležili konfe-
rence v New Yorku, so repre-
zentirali 38 držav.

Roosevelt je apeliral na de-
lavce in industrijce, naj potise-
no razlike na stran in skrbje, da
bodo obrambe industrije obrato-
vale noč in dan ter producirale
orožje, ki je potrebno za poraz
nacijske Nemčije in fašistične
Italije. Svetovno delavstvo mora
delati za strtež Hitlerja, ker
oslabe sile hočejo zaslužiti de-
lavce.

"Ameriško ljudstvo se je od-
ločilo, da mora svet postati svo-
boden," je rekel Roosevelt. "Pro-
ti tej odločitvi ne sme biti od-
pora s strani posameznikov in
grup. Mi še nismo, kakor junaš-
ko angleško ljudstvo, v nevar-
nosti pobijanja iz zraka. Iz te-
ga razloga še ne razumemo obse-
ga žrtv, ki jih doprinesajo ljud-
stva v borbi proti agresorjem.
Mi občudujemo junaško borbo
Rusov proti nacijski vojni maši-
ni, kakor tudi borbo ljudi v E-
vropi od Grčije do Norveške pro-
ti brutalni sili. Čeprav je ta si-
la močna, ni strla borbe za svo-
bodo. Mi moramo skrbeti, da ta
borba ne bo zaman. Pomagati
moramo Veliki Britaniji, Rusiji,
Kitajski in vsem, ki se bore za
svobodo. Ameriško ljudstvo mo-
ra podpreti to borbo. Poraz hi-
tlerizma je potreben, drugače ne
bo svobode. Delati moramo za
bodočnost, za zgraditev novega
in boljšega sveta."

Roosevelt je priporočal delav-
cem, naj bodo realisti. Dopri-
nesejo naj žrtve sedaj v obliki
treh žitov na dan. Stroji, ki
prodcirajo bojno opremo, mo-
rajo obratovati noč in dan.

Dva turška parnika potopljena

Istanbul, Turčija, 8. nov. — U-
radni krogi so naznanili potop
dveh turških parnikov na Čr-
nem morju v bližini turškega o-
brežja. Oba sta bila naložena z
blagom in na poti v Burgas, Bol-
garija, kjer je imelo biti blago
izloženo in potem poslano v
Nemčijo. Mnenje prevladuje, da
je parnika potopila ruska pod-
mornica.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročnih
člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

Uspeh maskarade

Midway, Pa. — Dolžnost me
veže, da se v imenu gospodinj-
skega odseka društva 89 SNPJ
najiskrejeje zahvalim vsem, ki
ste se udeležili naše maskarad-
ne veselice 1. nov. Dvorana
SNPJ je bila napolnjena do zad-
njega kotička z veselimi ljud-
mi. Že zgodaj zvečer so prih-
jale "maskare" iz vse okolice v
vsakovrstnih kostumih. Mid-
way menda še ni videl toliko le-
pih noš. Le žal nam je, da so
prišli nekateri prepozno, in se
niso mogli udeležiti tekm.Seveda, v takem slučaju je ze-
lo težko obdarovati vse, ki za-
služijo, ker smo imeli samo se-
dem nagrad. Upam pa, da ni
nobene slabe volje radi tega. Na
vseznajne je vse le za veselje, da
se ljudje spravijo v dobro vo-
ljo. Prvo nagrado je odnesel
Frank Strupek. On je bil naj-
bolj originalen. Kot sem si li-
šala, se je nad dva meseca tru-
dil v prostem času, da nas je
presenetil s tisto veliko ptico, na
kateri je prihajal. Čestitamo
Franku na tako originalni ideji
in želimo, da bi mu tista ptica
nesla zlata jajca. Lepo se za-
hvalim mrs. J. Godeš iz Impe-
rialia in mrs. Robič iz Presta, ki
sta nam pomagali pri razsodbi
nagrad.V resnici je vse dobro izpad-
lo. Dasi je bila ogromna ude-
ležba in ljudje niso mogli biti
vsi naenkrat postreženi, so bili
vsi veseli in mirni in so vsi pri-
šli na vrsto. S tem so vsi poka-
zali, da razumejo položaj in so
sodelovali z nami. Torej še en-
krat lepa hvala vsem ženskam
klubom in društvom za udelež-
bo. Gotovo vas bomo tudi mi
upoštevali v bodoče. Prav lepo
se zahvalim tudi vsem našim
moškim in ženskam, ki ste tako
neumorno delali ali darovali
razne dobrote in nam s tem vsi
skupaj pripomogli do tako si-
jajnega uspeha.

Margaret Capuder.

So imeli zabavo

Southview, Pa. — Pošiljam na-
ročnino na Prosveto za prihod-
nje leto, ker brez nje ne morem
biti, posebno sedaj ne, ko zima
prihaja.Sporočam tudi, da je Stric
Sam vzel dva člana našega dru-
štva, Josepha Peršutija in Fran-
ka Urbančiča. Ker ima naše
društvo precej mladih članov,
je gotovo, da bo moral še mar-
siko v službo Strica Sama. Ti-
sti, ki bomo doma ostali, mora-
mo pa gledati, da pridobimo kaj
novih članov, da ne bo društvo
nazadovalo.Naj omenim še to, da sta naše
društvo 285 SNPJ in društvo
214 bivše SSPZ imeli skupno
zabavo 1. nov. Sedaj se obe dru-
štvi združita v eno telo. Vsi čla-
ni in članice obeh društev so bili
veselo razporejeni. In kakaj tu-
di ne, saj sedaj smo vsi enaki,
vsi pod eno streho. Tudi mladi-
ški oddelek je bil obdarovan
s "kendijem". Posebno članice
obeh društev so bile zaposlene
s pripravljanjem jestvin in s
streljanjem. Jedajo so tako hi-
tro nosile na mizo, da se je kar
kadilo. Hvala lepa članicamobeh društev za tako lepo po-
strežbo, ker to je bilo prvokrat
pri našem društvu. Bratje in
sestre, le tako naprej! S slo-
go se da veliko doseči. Torej še en-
krat hvala vsem članom za pi-
jačo, članicam pa za jedajo.

John Jobkar, predsednik.

O Lauschetovi smagi

Cleveland. — Z veseljem na-
znanjam, da je bil pri občinskih
volitvah 4. nov. z veliko večino
izvoljen za clevelandskega župa-
na Frank J. Lausche, član SNPJ
in ugleden rojak. Sicer še ne
vem, ko to pišem, natančnega
števila, toda Lauschetova večina
znaša nad 50,000 glasov nad se-
dem drugim Blythenom.Torej prihodnji dve leti bo
Clevelandu županil naš rojak in
član SNPJ, priljubljeni Frank
Lausche. To je bila želja nas
vseh razen par črnogledov. Iz
kakšnega stališča so mu, bodisi
direktno ali indirektno naspro-
tovali, ne ve nihče in menda tu-
di sami ne. Nasprotovali so mu
v Prosveti in na zadnji konven-
ciji. Tista točka, da se iz naših
društvenih blaginje ne sme pod-
pirati političnih kandidatov, ako
niso delavke stranke, je prišla
pred konvencijo samo radi Lau-
schetove kandidature. On je si-
cer demokrat, nekakšen neod-
visen demokrat, toda je pošten
in iskren in priljubljen.Tiste, ki smo delovali za Lau-
scheta, je bilati, da nismo socia-
listi. Odkrito povedano, da mi
smo delali in bomo delali za ta-
kega človeka kot je Frank Lau-
sche, in sicer ne v prvi vrsti radi
tega, ker je Slovenec, marveč
ker je mož na svojem mestu.
Ako nas hoče zato kdo črtati iz
kakšne organizacije, pa naj na-
črta za vse večne čase. Janko-
vič, Jontez in Milah Medvešek
smo s stotinami drugih ponosni,
da smo Franku Lauschetu pri-
pomogli do zmage.Priznanje tudi uredništvu
Prosvete za malo agitacijo, ki
tudi delegaciji SNPJ, ki je po-
kazala, kaj misli o našem žu-
panskem kandidatu, ker cela
stvar se je vršila radi njega.

Anton Jankovič, 147.

Glas iz ameriške prestolnice

Washington, D. C. — Konven-
cija SNPJ je minila, kot mine vse
drugo, samo spomini nanjo so
ostali. Nekateri spomini so slad-
ki, drugi zopet ne. "Konfuzije"
je bilo več kot dovolj, in to ne
samo od br. Vidmarja, pač pa tu-
ti pri mnogih drugih delegatih.
Veliko zaključkov je bilo storje-
nih članstvu v škodo. Konven-
cija je na primer zvišala asse-
ment, potem pa se je premisli-
la. Jaz se popolnoma strinjam
z br. Vidrom, da se assessment ne
zviša in da ostane kot je bilo.
Dobro je, da o tem vsak član po-
ve svoje mišljenje. Konvencija
je bila precej burna in sem že
mislila, da si bodo skočili v lase.
Čitam tudi kritiko nekaterih
članov radi sedeža prihodnje
konvencije v Evelethu, Minn.
Navajajo, da je zelo daleč in da
tam ni nič lepega. Če ni nič dru-
gega, bo vsaj mirno v dvorani,
kjer bodo zborovali. Da pa stroš-
ki ne bodo tako veliki, izvolitetake delegate, katerim je jed-
nosta pri srcu in ne molzna kra-
va. Veste bratje in sestre, ako
bi volili delegate v tem smislu,
bi bila konvencija lahko konča-
na v šestih dneh namesto v de-
setih ali celo štirinajstih in stroš-
ki bi bili manjši. To je odvisno
od delegatov samih, da ne za-
vlačujejo zborovanja. Navsezad-
nje pa pridejo stvari, zgrešene
na konvenciji, na splošno glosa-
vanje, kar tudi stane denar, in
pa kritika v Prosveti, češ tega
in tega niste pravilno storili. Re-
več delegat pa še do besede ni
prišel. Poslušala sem jih par dni
in vem, kako so nekateri mlitili
eno in isto—prazno slamo. Sicer
pa pravijo, da po toči zvinita je
prepozno. Ali zapomnite si in
glejte, kaj boste storili v bodo-
če, da bo v korist društvom in
jednoti.Spomine na to konvencijo bom
dolgo ohranila. Tam sem se se-
šla z mnogimi starimi znanci in
znankami, ki jih nisem videla že
dolga leta. Bilo je veselo sviden-
je. Vseh obiskov nisem mogla
izvesti, kot sem se bila nameni-
la, ker sem se preveč zamudila
na konvenciji—Strabane in West
Newton sta bila preveč oddalje-
na od konvenčnega sedeža in
sem ostala kar v hotelu Fort
Pitt. Sicer pa sem se sestala z
mrs. Progar na banketu, prav
tako z mrs. Zupanc iz West New-
towna, Pa., toda k sreči ni dobil
hudih poškodb in se je že vrnil
na delo. Rudolph Resput gre te
dni v Boston za 14 dni—službe-
no seveda. Končno pozdravljam
vse člane in čitatelje, delegate in
delegatije 12. konvencije, po-
sebnost pa vratarja Podboriška, ki
je svoje delo tako vestno vršil,
kakor tudi sestre na Evelethu.
(Ali vam je črnilo zamrznilo?)

Mary Speglich.

1749 Lyman Pl., N. E.

Moje hrepenenje po
Ameriki in doživljanji

XVI.

West Middlesex, Pa. — Ko se
pripravljamo v Ljubljano, je bila
tema na postaji in tudi po uli-
cah ni bilo luči. Nihče nas ne
čaka, dasi sem iz Trsta telegra-
firal bratu v Ljubljano, toda je
telegram dobil šele drugi dan.
Po hodnikih glavne postaje so
sedeli ali prenočevali brezdomci
vsake vrste, tudi begunci. Vse
je bilo zmešano. Tako mi je že
konduktor pripovedoval, kakor
tudi to, da so temne stranske uli-
ce nevarne po vojni.Ženi in otrokom rečem, naj se-
de na kovečih, dokler se ne vr-
nem. Od kolodvoru je včasih
stalo polno fujakarjev, zdaj pa
vidim samo dva. Stopim k ene-
mu in ga vprašam, če vozi ljudi.
"Ja, jih vozim, toda mojega ofi-
cirja, ne drugih." Stopim k dru-
gemu. "Ali ste fujakar?" "Ja,
kam bi pa radi?" "Prosim, da me
peljete v jugoslovansko tiskar-
no, kjer me boste počakali in zo-
pet nazaj peljali." Dobro.Zasedel sem kočijo. On me ni
vprašal in jaz mi tudi nisem po-
vedal, odkod prihajam. Ura je
bila malo pred polnočjo. Stopim
v tiskarno in vprašam, če tukaj
dela Janez Valentincič. Da, dela
sedaj ponoči, v četrtem nad-
stropju je. Nekdo me spremi, a
nihče me ni vprašal, kdo sem.
Mislim, da se nam kak inšpek-
tor. Greva po stopnicah na-
vzgor, mi pokaže mojega brata
in se vrne. Vstopim v sobo, kjer
delata dva. Brata sem takoj spo-
znan. Stojim v predmesti in me
gledata, zdaj eden, zdaj drugi in
delata naprej."Ali tukaj delaš, Janez?" On
upre oči vame in me gleda. "Ali
me ne poznate?" "Oh, ali si ti,
Tone!" "Kaj ne izgledam tako?"
Pa se objameva. Vprašam ga, če
ima kaj prostora, da pri njem
prenočimo. Seveda se bo uredilo.
Povem mu, da me zunaj čaka fi-
jakar in da grem in pripeljem
družino s postaje. Brat je med-
tem obvestil svojo ženo o našem
prihodu. Na postaji nalozimo ku-
fre in otroke. Polna kočija nas
je bila. Spet do tiskarne, kjer
je brat imel stanovanje. Fija-
karja vprašam za račun. 60 kron.
Dal sem mu ameriški dolar in
ga vprašal, če bo to zadostova-
lo. On ga gleda. "To je ameri-
ški dolar, seveda bo zadostova-
lo. Ali ste iz Amerike?" "Ja."
"Oh, pa nisem vedel." Lahko
noč. Fijakar je odšel, mi pa v
bratovo stanovanje, kjer nas je
že njegova žena pričakovala. Po-zdramivo se. Po tleh je bil
ves pogrnjen in tam je
spal.Drugi dan je brat izosta-
del. Treba je, da grem, o-
dopoldne v Logatec po kov-
čico. Tudi brata vzamem s seboj.
Če se Italijani že povrnijo
gladali, naši so jih spravili
vlak in smo šli. Ob 4. popo-
sno bili že zopet v Ljub-
ljani. Kovčegov ne dobim istega
ker jih hočejo tudi v Ljub-
ljani pregledati, a šele drugi danTako smo spet pri bratu
prenočevali. Prvi dan je nje-
hči brzojavila mojim staršem
v Ljubljani z družin-
gi dan zajtrkujejo in ne
trka. Naprej! Bila je mo-
ja naša hčerka Mary, ki je
v domovino leta 1914. Tak-
bila stara šest let, sedaj pa
najst in je že velika. Vesele-
denje s solznimi očmi. Mate-
dim po 20 letih, hčerka pa
stih. Oče je prišel malo kas-
ker je moral spraviti kon-
hlev. Ko se oče pride, se
objameva. Oče je komaj
volil besede: "No, Toneček,
vendar prišel, dolgo te ni
videl." "Ja, sem, oče, ali ne
tukaj pogledate mojo družin-
je se niste videli." "Ja, ali
sedaj vsi naši, oh ti Ameri-
ki in kako so lučni. Koliko
jih je?" "Povem, da sedem,
je pa osma." "Ja, kaj ste del
Mary, ona je prej naša,"
oče.Treba je, da grem na po-
ker ob 10. uri se prične po-
dovanje kovečev. Rečem o-
naj gre tja z vozom, da jih
živja. Kovčegov je bilo tam
koliko. Vsakdo je hotel bi-
vi. Tudi jaz stopim k ene-
mu in ga vprašam, če vozi
zadere, naj čakam po re-
ga vidiš, hudiča, kako je "s-
si mislim." Pa pride drugi
nik tam okrog in ga nagov-
"Gospod, ali vi pregled-
kovečev?" "Seveda, kje j-
imate?" Ali so odprti?"
"Ko jih boste odprli, me
čite."Začnem jih odvezovati in
pirati. Vse je bilo zmešano
premetavanja. Tisto, kar
bil najbolj pravil in zav-
bilo na vrhu razkopano: le-
šeše mibo, cigarete in nabo-
revolver. Te hitro stlačim
milo zločin na dno in cig-
zakrivam. Dobro, da ni o-
strogega uradnika zraven.
bi vzel. Pristopi drugi. "Ne
ste odprli?" "Ja, gospod, se-
kaj je." Se skloni in gre v
v kovečev, v nos mu udari
ten duh. "Imate cigarete?"
jih imam nekaj zase" in m-
tro pomolim zavojček k
lepo dišeče mibo. "Dobro, k-
prite." Poleg stojčega kov-
še pogledal ni. S kredo je
pravil križ na kufrih, znam-
da je pregledano.Vesel sem bil, da sem z
in cigaretami vse odplačal
bi bil prvi sitne pregledov
bilo gotovo drugače. V kov-
sem imel sladkor, kavo, cig-
milo, več blaga in dobrega
zarskega orodja. Od vsega
bi bil moral dobro plačati.
mi pa vzele. Videl sem o-
dima z Iga, kateremu je tla-
než vse iz kovečev zmetal.
in sladkor mu je vzel. V
hotel plačati carine, ki je
šala več ko je bilo blago vr-
Z očetom naloziva kovečev
jih odura. "Kar domov j-
ljem, ker nimam drugega o-
ka," pravi. Nalozili smo še
ne kovečev in otroke in
skupaj odfurili. Poln voz j-
bil. Potem so povedali, da
jih ljudje na cesti radov-
gledali, češ, odkod vsa ta dru-
in tako nobel.Isto popoldne rečem bratu
moram nekaj denarja izim-
Sla sva v menjalnico in z
tudi moja žena. Izmenjam
—150 kron za dolar. Nam
če toliko zavrtkov papir-
kron, da jih nisem mogel sp-
ti v žep. K sreči je žena že
kupila prilično košarico in p-
še tiste krone kar v košaro.
trije smo se smejali. Kaj ta-
pa še ne, da bi denar v koš-
alili? Tiste krone so bile iz
slabega papirja, da se je z-
alabega papirja, da se je z-
ako si ga dvakrat preganil,
tudi si tisti strgani denar še
ko zvedel, ker vsakdo se
brani.Zvečer gremo z ženo in m-
jo domov z vlakom na moj
(Dajte na 3. strani.)

Ameriški Čehi in Poljaki na delu

Češki in poljski naseljenci v Združenih državah so med današ-
njo svetovno vojno zelo aktivni v interesu svoje stare domovine.
Glede tega so vse njihove organizacije in stranke enotne brez ozi-
ra na njihove notranje politične in svetovnonazorske razlike.Ameriški Čehi in Poljaki imajo svoj osrednji narodni odbor, v
katerem so zastopane vse njihove podporne, politične in kulturne
organizacije v tej deželi; zastopani so vsi—razen fašistov, ki pa
pridejo med ameriški Čehi in Poljaki zelo malo v poštev. Češki
oziroma čehoslovaški in poljski narodni odbor v Ameriki sta v
temni zvezi s čehoslovaško in poljsko vlado v Londonu. Tajnik
čehoslovaškega narodnega odbora ali sveta z glavnim stanom v
Chicago je znani stari socialist Jos. Martinek, ki je že leta poznan
med slovenskimi socialisti tukaj in v starem kraju.Drugače je med ameriški Slovaki, ki so razcepjeni na dve or-
ganizaciji; ena deluje s Čehi za poraz Nemčije; druga pa podpira
nazijsko slovaško vlado. V tem oziru so ameriški Slovaki podobni
ameriškim Hrvatim, ki so tudi razcepjeni in ena struja med nji-
mi podpira nazijsko Paveličevo "neodvisno" Hrvaško, druga je
pa za osvoboditev Jugoslavije. Značilno je to, da je na čelu Hit-
lerjeve "neodvisne" Slovaške katoliški duhovnik Tisa, dočim je
na čelu sedanje čehoslovaške vlade v Londonu tudi katoliški du-
hovnik Šramek—prvi hlapec nacizma, drugi njegov sovražnik.
Slovaški katoliški duhovniki v Ameriki, kakor hrvaški, so tudi na
obeh straneh plota. Tu je dokaz, da v današnji gigantski borbi
med demokracijo in totalitarizmom vera ne igra nobene vloge—
razen kolikor je izrabljena kot orodje propagande.Delovanje ameriških Čehov in Poljakov za poraz hitlerizma je
zelo obširno. Obe organizaciji imata vsaka svojo angleško publi-
kacijo za ameriško javnost, ki sta redno dostavljani ameriškemu
tisku in javnim organom. Ta bulletina prinašata informacije o
nacijskem terorju in podzemskih protinacijskih gibanjih na Če-
škem in Poljskem; dalje vsebujejo važne izjave njihovih organi-
zacij in vlad v Londonu. Razume se, da vsa ta akcija z velikim
aparatom propagande stane denar, ampak ameriški Čehi in Po-
ljaki liberalno prispevajo v ta namen in so že izdali na desetstisoče
dolarjev. Njihovo religiozno delo je omejeno le na ubežnike, to je
na one njihove rojake, ki se nahajajo v tujemstvu, kjer jih la-
hko dosežejo.Ameriški Čehi in Poljaki imajo to srečo, da imajo dobre vodi-
telje, slogo svojih ljudi za seboj in jasen cilj pred seboj. Njihovi
voditelji tukaj in na Angleškem so iskreni zagovorniki demokra-
cije. Čehoslovaška republika je bila znana kot najzvoornejša de-
mokratična država v Evropi—in nekaj onih, ki so pred dvajsetimi
leti pomagali ustvarjati to državo, je danes spet na delu za njeno
oživljenje. Eden teh je dr. Edvard Beneš, bivši predsednik, ki je
v vseh oziirih naprednjak, tako da mu lahko zaupa vsak pošten
radikalec. To se lahko reče tudi o Janu Masariku, sinu slavnega
ustanovitelja demokratične čehoslovaške republike.V poljski vladi v Londonu so tudi dobri zagovorniki demokra-
cije, ki so postavili tudi dober socialni program. Poljskih reakcio-
narjev, ki so bili na čelu poljske republike, ko jo je Hitler poman-
dal, ni zraven; vsi so se nekam razgubili.Češki in poljski voditelji v Londonu delujejo složno skupaj in
njihove izjave pričajo, da so pripravljeni na spojitve Češke, Polj-
ske in Slovaške v demokratični federaciji. Dr. Beneš je že večkrat
omnil potrebo pokrajinskih federacij za Evropo zaradi ekonom-
skega blagostanja. Pripravljeni so tudi kooperirati z Rusijo in
Ukrajino.Vse to dokazuje, da med demokratičnimi Čehi in Poljaki ni da-
nes posebne spora glede oblike njihove bodoče politične in eko-
nomske uredbe v Evropi. Njihov cilj je demokracija na vsej črti
in zgled za demokracijo jemljejo iz Amerike. To daje pobudo
njihovim pristajem, katerih ne skrbi, če njihovi voditelji tukaj in
tam vedo, kaj hočejo. Uverjeni so, da voditelji vedo, da so iskreni,
da jih ne bodo prevarili in potegnili za nos—in ta zavest jih pod-
žiga k nadaljnjemu delu in žrtvovanju.Kako veseli bi bili, če bi mogli kaj takega zapisati o Jugoslo-
vanih!—

PRED DVAJSETIMI LETI

(iz Prosvete, 10. novembra 1921)

Domače vesti. V Ameriko je dospel Tino Pattiera, jugoslovans-
ski operni pevec, po rodu Hrvat iz Dalmacije.Delavske vesti. Kljub federalni injunkciji je tudi v Pennsylvani-
ni zastavkalo 45.000 rudarjev.Iz inozemstva. Delegatje evropskih držav prihajajo v Washing-
ton na razorožitveno konferenco.Sovjetska Rusija. Sovjetske čete so izgnale Petlurove pusto-
lovce iz Ukrajine.Kri ni voda! Odpri roke, odpri srce, otiraj
bratovske solze! Darujte v sklad slovenske sek-
cije Jugoslovanskega pomožnega odbora!

Ameriški in angleški tovorni parniki v neki islandski luki.

Vesti iz podjarmljene tare domovine

Is ameriških virov

London, 31. okt. (UP)—Jugoslovanski uradni krogi so danes sporočili, da v Jugoslaviji v "novi" 80.000 mož nerednih čet, ki so bili z italijanskimi in nemškimi zasednimi četami na 125 kilometrov dolgi bojni črti v planinah predelih Srbije. Dobro urejeni italijanski četniki pod vodstvom jugoslovanskih častnikov so zelo važne prometne črte, po katerih Nemci vozijo po lastni vojski na ruskem meju.

Shanghai pričakuje odločitev japonskih mornariških in pristaniških oblasti, da se reši vprašanje posledic tega roparskega napada.

London, 31. oktobra (CP)—Londonški BBC je danes sporočil vest iz Belgrada iz uradnega naznanila, ki pravi, da je bilo petdeset "komunistov in židov" ustreljenih zaradi uboja nemškega vojaka, čigar truplo so našli v reki.

Berlin, 2. novembra.—Po uradnem sporočilu iz Belgrada je 12. julija prišlo v Belgrad 10.000 pregnancev, Srbov in Hrvatov iz "neodvisne" in Slovencev iz Slovenije. V tem sporočilu stoji, da je doslej prišlo v Srbijo vsega skupaj 300.000 izgnancev. Po vsej Srbiji se sestavljajo odbori in zbira pomoč, da bi se jih čim boljše nastanilo.

Berlin, 1. novembra (UP)—Nemška poročevalna družba pošilja vest iz belgrajskega lista "Obnova", da so "komunisti" v zadnjem času ubili najmanj devetnajst načelnikov v Sumadiji, ki je pod nemškim nadzorstvom. V vesti pripovedujejo, da "Srbija še ni osvobodena razbojnikov in ubijalcev".

Zadnje vesti

Berlin, 1. novembra (AP)—Po poročilih, ki so jih danes izdali v Berlinu, je bilo od začetka rusko-nemške vojne izvršenih v zasedenih državah 1082 smrtnih obsodb. Po teh poročilih sklepajo, da je najbolj nepokoren narod pod nemškim gospodstvom hrabro planinsko ljudstvo v Srbiji, ki je za svoje "ne-sodelovanje" plačalo s 345 življenji. Samo zaradi napada na dva nemška vojaka je bilo ubitih dvesto Srbov. Takoj za Srbi pridejo Hrvati. Skupaj je bilo 254 oseb ustreljenih v Hrvatski, največ zaradi "komunizma". Poročilo ne navaja število smrtnih obsodb v Sloveniji.

Carigrad, 1. novembra (AP)—Budimpeštanski konzul neke nevtralne države je danes po svojem prihodu v Carigrad izjavil, da v Jugoslaviji danes vladajo nemiri, ki spominjajo na srednjeveško "brezzakonje". Čete srbskih borcev imajo v svojih rokah vso notranjo državo. Mešta in vasi, kjer so nemške posadke, so spremenili v utrjene položaje, ki jih oblegajo. Potovanje v ta mesta so brez spremljevalca nevarna. Konzul je opisal svojo pot skozi zasedeno Jugoslavijo in dejal, da je zaradi neprestanih poškodb železniških prog tako nevarna, da je svojo ženo in svoje otroke rajši pustil v Budimpešti. Železnice ne vozijo po voznem redu, temveč, kadar progo očistijo. Njegovo potovanje iz Budimpešte v Carigrad je mornarice Scarfi in trajalo več kot dva dni, je sedaj trajalo devet dni.

Bern, 2. novembra (JCO)—Noben časopis, ki izhaja v delu Slovenije, ki so ga zasedli Italijani, ne sme čez mejo prejšnje Slovenije, prepovedano je celo pošiljanje v nevtralne države. Da, celo v Italijo samo ne smejo. V predelih, ki so jih zasedli Nemci, pa je slovenski tisk popolnoma zatrt. Prav tako tudi v Prekmurju in Medjimurju, krajih, ki jih je zasedla Madžarska.

Mexico, 1. novembra (JCO-Radio)—Nemški kratkovalni radio je sinoči sporočil, da je v borbah med "komunisti" in nemškimi četami blizu Arangjelovca padlo 36 "komunistov". Po tem poročilu Nemci niso imeli nobenih izgub.

Budimpešta, 1. nov. (JCO-Radio)—Madžarski notranji minister je izjavil, da bo povzel nove ukrepe, da se uniči "komunizem", ki je ostal v "južni Madžarski" v krajih, ki so bili prej pod jugoslovansko upravo.

Goebbels orisal vojne poteškoče

Realistična izjava o situaciji

Berlin, 8. nov.—Nemško ljudstvo se mora zavedati, da stoji pred ogromnimi poteškočami. Brezobzirna vojna se mora nadaljevati, in če bo izgubljena, bodo Nemci v peklu, ki bo zasenčilo vse trpljenje, ki so ga prestali v prošlosti.

Tako sliko je orisal dr. Paul Joseph Goebbels, minister nacistične propagande, v članku, v katerem je razprl prejšnje sanje o hitri in odločilni zmagi. On zahteva mobilizacijo vseh sredstev in narodne sile za borbo, od katere zavisi obstoj Nemčije.

Nekateri krogi so že komentirali Goebbelsove članke in izjavili, da kaže položaj v najboljši jani in realistični luči, odkar se je vojna pričela.

Potepuhi v vesoljstvu

Astronomi so v letošnjem letu odkrili že tri repatice.

Repatice so nebesna telesa, ki sestojijo iz prasnovi in potujejo v bližini ali manj ekscentričnih tirih okrog sonca.

Večina repatic je opaziti le v daljnogledu. Neredko se notranja masa repatice zgosti v jedro, od katerega molijo pahljastasti žarki proti soncu. Včasih se ti žarki uklonijo tudi v nasprotno smer in tedaj nastanejo znani, kdaj pa kdaj izredno krasni barvni repi. Ti repi gredo lahko v več smeri. Tako je imela repatica 1. 1908 obliko zasukanega palice, komet iz 1. 1848 pa je vlekel za seboj 200 milijonov kilometrov dolg rep.

Dosedanje tri repatice letošnjega leta so majhna nebesna telesa, ki jih je opaziti le v daljnogledu, če izvajamo zadnjo repatice, ki ima kratek za velikost zvezde drugega reda in tri stopinje dolg rep. Najzanimivejša je Enckejeva repatica, ki se pojavlja vsaka tri leta in pol v bližini sonca. Odkrili so jo 1. 1786, odlej pa so jo opazovali že 48-krat.

V šoli

- Kaj pa počenjaš tam pod klopjo, Jurček?
- Nič, gospod učitelj.
- Torej pa pusti to in pazi.

Nenaslišano

Hei: Mamica, poglej tamle na strehi je dimnikar in z roko mi pošilja poljube.

Mati: Takoj se pojdi umiti, kaj veš, da pridejo vsak čas gostje.

Kratek govor

ki je postal velik ameriški dokument

Nekega jasnega novembarskega dne pred 78 leti je Abraham Lincoln v svojem dostojanstvu kot predsednik Združenih držav imel kratek govor, s katerim so se formalno zaključile svečanosti posvečenja bojišča pri Gettysburgu v Pennsylvaniji kot narodnega pokopališča. Ko je stopil z govorniškega odra—občinstvo je površno zaploskalo—je vzklil prijatelj: "Ljudstvo je bilo razočarano."

V trenutnem smislu je Lincoln imel prav, kajti Edward Everett, senator iz Massachusettsa, je bil glavni govornik onega dne. Njegov govor je trajal dve uri in njegova govorniška spretnost in izbrane besede so bile izpale oduševljeno odobravane prisotnih, ki so bili tam zbrani za to svečanost v velikem številu. Lincoln je sledil s svojim govorom treh minut in prisotni so bili že trudni.

V širšem smislu pa Lincoln ni imel prav. Ljudje niso bili razočarani. Dan kasneje, dne 20. novembra, potem ko je Lincoln spregovoril onih 267 besed gettysburškega nagovora, je našel svoj nagovor natisnjen v časopisih poleg dolge Everettove govornice. Ves narod pa je razpravljalo o njegovem govoru, ne pa o Everettovem. Inozemski diplomati so Lincolnov govor brzojavili v Evropi in angleški časopisi so mu dali odlične prostor. Bil je skoraj takoj preveden v glavne tuje jezike in ljudje po vsej Evropi so ga čitali s poudarkom. Everetov govor je bil kmalu pozabljen, Lincolnov pa je postal slaven in postaja vsak dan slavnejši.

Lincoln je imel le dva tedna časa, da se pripravi na kak govor. Med tem pa je imel mnogo posla in skrbi. Govor je bil zato ženjalna inspiracija velikega zagovornika svobode. Priročnost je bila poraz konfederalne vojske pri Gettysburgu meseca julija onega leta. Bitka je bila ostra, nezakopana trupla so pokrivala bojišča. Tedaj se je porodila ideja, da bi se del bojišča posvetil kot narodno pokopališče. Sedemnajst držav je odobrilo načrt in država Pennsylvanija je nakupila 17 akrov zemlje okoli Cemetery Hilla, s katerega so uživali razgled na vse bojišče. Zemljišče je bilo okraшено z zelenjem in dan 19. novembra je bil določen za posvečenje.

Ko je Lincoln prišel v Gettysburg, je vprašal svojega gostitelja, kaj se pričakuje od njega. "Kratek nagovor," je ta vzklil. In ta kratki nagovor je postal nesmrten in baklja za vse ljudi širom sveta, ki stremijo za svobodo. V ameriškem slovtvu je postal klasik in šolski otroci se ga učijo na pamet.

Prevod more dati le pojem o pesniški lepoti, zvoku in jedrnatosti tega najkrajšega govora na svetu. To so besede:

"Osemdeset in sedem let je minulo odkar so naši očeti na tem kontinentu ustvarili nov narod, započeli v svobodi in posvečenju naziranj, da so si vsi ljudje ustvarjeni enaki. Sedaj smo zapolnjeni v veliko državljansko vojno, ki preizkuša, da li ta narod ali sploh vsak narod, tako započeti in tako posvečen, more dolgo vztrajati. Zbrali smo se tukaj na velikem bojišču te vojne. Prišli smo, da posvetimo del tega bojišča kot končno počivališče za one, ki so tukaj dali svoje življenje, da ta narod more živeti. Popolnoma primerno in pravilno je, da to storimo. Ali v širšem smislu mi ne moremo posvetiti — mi ne moremo blagosloviti — tega zemljišča. Junaki ljudje, živeti in mrtvi, ki so se tukaj borili, so ga posvetili daleč čez naše borbne sile, da bi mi še kaj dodali ali odvzeli. Svet si bo kaj malo zabeležil ali zapomnil, kar tukaj govorimo, ne more pa nikdar pozabiti, kar so oni tukaj storili. Mnogo bolj važno za nas živeti je, da bodimo tu posvečeni veliki nalogi, ki je pred nami — da od teh počasnih mrtvecev jemljemo povečano udanost do stvari, za katero so oni dali zadnjo mero udanosti — da se tukaj svečano zaobljubimo, da ti mrtvi niso umrli zamanj — da ta narod pod Bogom naj ima no-

vo rojstvo svobode — in da vladajo ljudstva, po ljudstvu in za ljudstvo ne izgine s sveta."

Common Ground—FLIS.

Trpinom v domovini

Jugoslovanska vlada v Londonu je takoj pri svojem prihodu povezala stike s trpečim ljudstvom v stari domovini. Člani vlade, odlični kulturni in javni delavci in članikarji, ki jih nahajamo v Londonu, vsak dan govorijo svojemu narodu v Jugoslaviji vzpodbudne in tolažilne besede po londonski radijski postaji, jih obveščajo o pravem stanju mednarodne situacije, o uspehih dela za osvoboditev domovine in o pripravah za pomoč, ki bo slejkoprej potrebna tudi še takrat, ko nam bo zopet zasijalo sonce svobode. Slovincem v stari domovini sta pred nekaj dnevi govorila ljubljanski profesor Janko Lavrin in ravnatelj Zdravne zveze Franc Gabrovšek. Prvi je v svojem poučnem govoru prikazal v pravi luči pomen bojev na ruskem bojišču in na koncu poudaril svoje priprave, da Rusija nikdar ne bo premagana, nasprotno, da si Hitler v njej kopije svoj grob. V naslednjem pa navajamo nekaj besed iz govora ravnatelja Zdravne zveze Gabrovška:

"Srečen sem, da vam morem tu iz Londona govoriti, moji dragi Slovinci. Kaj le naj težko preizkušnemu ljudstvu povem v tolažbo? Ali naj vam postavljam za zgled mirnost in blaginjo tukajšnjih Angležev? Slovinci! Stoletja smo trpeli in vendar smo ostali in vzdržali in dočakali, da nam je posvetil dan svobode, ki nam jo je zdaj kruti trnogi ugrabil. Turki so prišli na nas, pa so bili poginani; tako bodo poginani tudi Nemci. Črni oblaki trpljenja so nad nami; ne obupajte; naj vas ne spravijo iz ravnateljstva. Nastopite samo taktično, če drugače ni mogoče. Žrtve so potrebne, a ne nepremišljene žrtve. Malo nas je, nevarnost nam preti sedaj, prav kmalu bodo prišli boljše časi. Nemška napadalna sila je že silno izrabljena. Prav kmalu bo obnemogla. Vendar, strašne rape, ki so vam jih prizadejali, ne bodo še tako hitro zaceljene. Zato se je ustanovil pri naši jugoslovanski vladi v izgnanstvu odbor za pomoč, ki že sedaj pripravlja vse potrebno za dan, ko bo zopet vstala Jugoslavija in z njo Slovenija. Po naukih krščanske ljubezni se bo delila pomoč: tistim, ki so največ trpeli, tistim največ pomoči in ljubezni. Vztrajajte, zmagata je naša."

Dr. Alojzij Kuhar, znani član kar in zunanje-politični urednik ljubljanskega Slovenca, sedaj načelnik propagandnega oddelka jugoslovanske vlade, nadaljuje v londonskem radiu svoja tedenska predavanja o svetovnem položaju.

Kotljivo vprašanje

- Papa, kaj je to vegetarijanec?
- To je človek, ki ne je mesa.
- Kaj pa potem takem je?
- Sadje in sočivo.
- A kaj je mesojedna rastlina?
- To je rastlina, ki žre meso.
- Papa, kaj pa če vegetarijanec je mesojedne rastline?

Usodi ne uideš

- Povejte mi, gospod kandidati, zakaj ste prišli k izpitu ne-pripravljeni?
- Nasprotno, gospod profesor, pripravljen sem na vse!

Pretrsljiva povest Hrvata

ki je pobegnil iz Paveličeve države

(Nadaljevanje.)

Življenje po hotelih

V hotelih je življenje bedno in žalostno. V Ljubljani smo v hotelu srednje vrste plačali po 30 lir na dan — prosim, brez hrane. Ko smo sedli za kosilo, smo dobili fitolovo juho in krompir plavajoč v nečem, kar naj bi bil "golaš" brez mesa — nič drugega. Prosili smo za kruh. "Zal", je odgovoril natakar potihem. Vina ne pleva, ne žena ne jaz, pa je bil račun 14 lir. Gospa je posegla v svojo torbico in pokazala račun. Napisan je na starem natisku v slovenskem jeziku. Zračunano je zraven še 15% za napitnino in 15% za nekaj drugega, ne ve se za kaj.

V Sisku isto. Cene iste, pomankanje hrane, mesto mrtvo. Tako mrtvo, da človeka zona spreletava, ko hodi po zapuščenih ulicah in sreča nekega v črni srajci. To so tisti, ki love sumljive osebe. Mesto, v katerem je prej vse vrvelo, ki je bilo tako živo, da ljudje še ponoči niso spali, spi danes v spanju mrtvega in kaže pravo sliko žalostnega stanja v vsej Jugoslaviji. Mrtve ob Jadranu... Avtomobilov sploh ni, razen službenih. Vse zasebne avtomobile so oblasti vzele za vojsko. Bencina ni. Avtomobilskih gumijastih obrocev sploh ni. Motornih koles nikjer ni videti. Celo izvoščkov ni, ker so konje zarubili Nemci. Povsod se potuje peš ali pa z volovsko vprego, kajti nekaj volov in krav so kmetom pustili.

Delavci za Nemčijo

V Nemčijo je odšlo mnogo delavcev, koliko ne morem reči, a vem, da jih je odšlo mnogo. In to — po prevari. Razglasili so, da potrebujejo delavce za Nemčijo, da bodo dobili dobre plače, hrano i. t. d. Siromaki delavci, ki so izgubili vsako upanje, da bi se zaposlili v "neodvisni", ker sploh ni nobenega dela tam, so se prijavili in mnogi so tudi odšli. Čitala sem pismo, ki ga je delavec pisal iz Nemčije, prekrižano gospa. Njegovo ženo sem dobr pozna in ona mi ga je pokazala. Poslano je bilo seveda naskrivaj (gospa je povedala na kakšen način, česar pa ne smemo priobčiti). V tem pismu med drugim pravi: "Tu je pravi pek. Dan in noč smo zaprti v rudniku. Hrane ni; mnogi so zboleli in umrli. Počasi način, da me vrne domov, magari če greš k 'poglavniku' in mu poveš, da si bolna, da imaš majhne otroke in da jih brez mene ne moreš preživljati. Plače nam ne dajejo redno in vsakokrat nam odbijejo za 'vojni fond', 'bolezenski fond', 'zimske pomoči', 'pomoč ranjenim' in še druge stvari." O razmerah, v katerih delajo naši delavci v Nemčiji, se je hitro razvedelo in kmalu delavcev prostovoljcev ni bilo več.

Zdaj je Pavelić po ukazih nemškega poslanika v Zagrebu ukazal, naj se sumljive osebe pošiljajo na delo v Nemčijo, kar je isto, kot če bi jih poslali v prisilna taborišča ali pa še huje.

Menjanje denarja

Ropa se na vse moguče načine, "zakonite" in "protizakonite". Med zakonskim ropanjem spada tudi to, da po radiu in z lepki razglasijo, da tisočaki več ne veljajo in da jih je treba v treh dneh zamenjati za stotake. Prvega dne je bil na banke naval, ko se je pa potem izvedelo, kako te tisočake zamenjujejo, ljudje več niso prihajali, da bi zamenjali svoj denar. Kajti za en tisočak bi izplačali deset stotakov. Dva ali tri proglašene za ponarejene. Za druge dajo pa priznanico, da so jih res prejeli. Tako da je tisti, ki je prinesel deset tisočakov, dobil nazaj enega in priznanico so vse druge, kar jih niso razglasili kot ponarejene. Pa so iznašli še drug način ropanja. Zidom je bilo prepovedano hoditi po nekaterih ulicah, n. pr. po Illici, po Zrinjevcu, okrog glavnega kglodvora in drugod. Vendar so morale trgovine — ki so jih mnogi pozapeli iz strahu, da jih ne bi oropali — biti pod denarnim kaznjivo odprte. Ker so mnogi ljudje imeli svoje trgovine na Illici in po drugih ulicah, kjer niso smeli skoz, so jih najprej na njihovi poti kaznovali s petsto dinarjev globe in potem z njimi šli do trgovine in jo odprli. Vsak

trgovec, naj bo ta ali drugi, ki ne bi odprl svoje trgovine, je bil lahko gotov, da je zrel za prisilno taborišče. Kajti to je bila kaznen za zločin, če niste odprli trgovino. Koliko so jih lastniki zvečer še zaprli, polne blagu, jutraj jih pa našli prazne...

Kako so vstali razvalni s Srbi

Ko so pri Mostarju ubili med drugimi tudi znanega in zloglasnega Mija Babića, ki je padel v borbi s četniki, se je začel pravi pogon na Srbe v Zagrebu in po vsej "neodvisni". Največ so pretrpeli Srbi v Zagrebu. Velike in znane trgovine. Milinov, Bačić, Vurdelja, Stanić in druge so izropali do zadnje malenkosti, a lastnike so pogabili v taborišča. Preganjali so vse Srbe — brez razlike, moške in ženske, odvetnike, zdravnike, uradnike, duhovnike, vse, prav vse na najbolj divjaški način. V "neodvisni" Srbom pozneje ni bilo treba nositi posebnih znakov, a vstasi so se potrudili, da so jih označili s izmisljenimi zločini. Dočim so židovske žene morale celo na otroške vozičke obešati cunje, da bi se videlo, da je otrok židovski, srbskim materam tega ni bilo treba, ker so jim celo otroke pregnali v taborišča ter v mnogih slučajih otroke ločili od staršev in jih prepustili usodi. Ubili Srbe ne samo ni bilo kaznjivo, temveč se so zato izrekli celo pohvale. Neki mladenič, Srb, je rekel svojem znanu na uho: "Ali misliš, da je vse to res, kar piše Budakov časopis?" Druga dne so ga ustrelili, ker ga je znanec izdal. Takih slučajev je bilo nešteto, kakor je mnogo tudi slučajev ubijanja in naganjevanja iz maščevanja in osebnega sovraštva. Življenje ni nič vredno v "neodvisni", izgubilo je svojo vrednost, kakor da bi ga bilo možno kupiti na starini. Življenje poštenih ljudi je odvisno od pijanetva, muh, razpoloženja in volje najslabših človeških izvržkov. Koliko je bilo ubitih, koliko jih je izginilo in koliko je zaprtih! Vsek dan, verjemite mi, vsak dan izvrše kakšno smrtno kazen, pa naj si jo je izrekel hitri sod ali pa sploh brez vsake obsodbe. Strašno je pomisliti na to. Znešalo bi se človeku, znorel bi...

Petrinjska ulica

Za Petrinjsko ulico ve vsak otrok v Jugoslaviji, a v današnji "neodvisni" je postala posebno "popularna". V tej ulici je nasprotni Zrinjevcu glavna policijska zgradba in policijski zapori. Odkar je Pavelić prevzel oblast v "neodvisni", je ta ulica postala najprometnejša ulica v Zagrebu. Cele dneve in noči se pomikajo procesije moških in žensk po tej ulici. To so tisti "razbojniki", "komunisti", Srbi in židje, ki jim je Pavelić napovedal vojno do iztrebljenja. Kadarkor oboženi vstati spremljajo procesije ujetih po tej ulici, se zbere druga skupina vstalev in plačane mladoži, ki na ves glas kriče: "To so četniki!", "Ubijte jih!", "Na vesala z njimi!", "Zivel Pavelić!"

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Moje hrepenenje po Ameriki in doživljaji

(Nadaljevanje s 2. strani.)

ni dom v vas Pee. Otroke, kot rečeno, je že oče prej domov odpeljal, toda vlak je hitrejši od konja. Ko v Grosupljem izstopimo in gremo v gostilno h Tislerju ali Koprivcu, je oče tam konja krmil, otroci so pa ogledovali — novo domovino. S Koprivcem smo bili v sorodu in se veselo pozdravimo. Reče, da se me še dobro spominja, kako sem pred odhodom fural noč in dan. Pa sem pripomnil, da sem mu marsikaj pripeljal iz Ljubljane, da njemu ni bilo treba tja hoditi. Za tisto poslugno sem dobil kozarec slivovke in še kosilo povrhu. (Se nadaljuje.)

Anton Valentincič.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebej list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorji dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Člani avne unije CIO piketirajo tovarno Air Associates v Bendiku. N. J.

ZELENI GRADOVI

Ljubezenski roman iz južnoameričkih divjin

Spisal W. H. HUDSON

Prevedel IVAN JONTEZ

(Se nadaljuje.)

"Ali si vedela, ljubljena, v tisti strašni vročini, v trenutku najvišje bolečine, da je bil on gluhi in slep za vse kakor zvezde in da nisi klicala njega? Meni je veljal tvoj krik, toda tvoje ubogega tovariša ni bilo tam, da bi te rešil ali pa, če bi te ne mogel, se vrgel v plamene in poginil s teboj vred, preklinjajoč Boga!"

Tako sem v svoji neznosni bolečini na glas govoril; sam v pustinji, krvavec begunec v temni noči, z očmi uprtimi v zvezde sem preklinjal Stvarnika in ga pozival, naj mi odvzame zoprti dar življenja.

Tiste noči se je pričela najčrnejša doba mojega življenja.

Zjutraj sem se znašel v gorati pokrajini in ko sem s poslednjimi močmi splezal na neki grič, sem v bližini opazil na bregu plitve reke stoječo indijansko vas. Vedel sem, da sem na cilju.

Ko sem prebredel reko, je v vasi nastalo precejšnje vznemirjenje in trop mrkih bojnikov se je zgrnil okrog mene. Vprašal sem za Managa in pred me je stopil sivolas možak s sulico v roki ter odgovoril, da je on Managa. Jaz sem mu na kratko razložil, da sem v smrtnem sovražstvu z Runijem in da sem ubil enega njegovih bojnikov. Nato so me odvedli pod streho, mi dali jesti in me obvezali. Nato sem legel in zaspal. Managa sem spet videl šele naslednje jutro, ko se je vrnil s pozorišča mojega boja s Kva-kom, kamor je bil šel, da se prepriča o resničnosti mojih besed. Povedal je, da so Runijevi ljudje našli mrtveca ter ga odnesli domov. Glede Runijevih namenov se je prepričal, da je bil zaenkrat namen četvorice zgolj vohuniti okrog njegove vasi.

Moj prihod in novice, ki sem jih prinesel, so povzročile veliko zmešnjavo v vasi; bilo je očitno, da je Managa sam živel v vednem strahu pred nenadnim napadom. To mi je bilo v začetku, kajti moj namen je bil, podpihovati njegovo sovražstvo do Runija, dokler ne bi z vso silo vzplamtelo in uničilo morilcev moje Rime.

Dva dolga meseca sem se tako trudil, podpihoval njegove strasti, ga dražil, zasmehoval in mučil z opazkami o Runijevih črnih morilskih naklepih. To je bila doba moralne blaznosti. Vendar se ne morem opravičevati, kajti moji možgani so brezhibno delovali in čut razločevanja med dobrim in slabim me ni nikdar zapustil; strast me je morda vzpodbujala, toda slepila me ni. Ali jaz sem bil v revolvi proti tisti nevidni sili, ki stoji za naravo in v katere obstoj sem verjel. To silo sem zdaj sovratil in to sovražstvo sem hotel pokazati s tem, da sem ji hotel postati podoben, kakršna se nam predstavlja v ogledalu narave. V tem stanju sem se naslajal nad svojo pokvarjenostjo in v svojih črnih naklepih.

Nazadnje sem uspel — čudno bi bilo, če ne bi bil.

Managa ni čakal, da bi ga njegov sovražnik napadel, temveč je neke noči s svojimi bojniki sam napadel Runijeve naselje, poklal vse od kraja, bojovnike, žene in otroke in zažgal njihovo bivališče. In tedaj, ko je bilo peklensko delo dovršeno, se je razgrnil zastor pred mojimi očmi in če sem bil poprej blazen, je tisti hip moja blaznost izginila. Nenadno spremembo je povzročil pogled na staro ženo, ležečo na mestu, kjer je bila pobita, z odsevom požara v svojih osteklenih očeh in s svojimi sivimi lasmi namočenimi v krvi. Zdalj so bili mrtvi vsi oni, mladi in stari, ki so zakurili grmado pod Riminim drevesom in plesali okrog nje, kričoč: "Cvri se! Cvri se!"

Prizor me je silno pretresel in začel sem drgetati kakor človek, ki ga stisne bolečina za srce, da misli, da bo vsak hip po njem. Potem pa sem se oddaljil od pozorišča strašnega pokolja ter instinktivno krenil preko savane proti znanemu gozdu. Tam sem se vrgel na tla in se začel zvijati v neznosnih bolečinah kesa in gnusa. Toda Narava ni vedno le kruta; ko je bila bolečina najstrašnejša in je nisem mogel več prenašati, me je milostno pokrila s kopreno nezvesti, ki je trajala do zgodnjega jutra.

Ko sem se zbudil, sem bil premočen od dežja in fizično tako izčrpan, da sploh nisem mogel misliti na dogodke prejšnje noči. Vse, česar sem se zavedal, je bila zavest, da se moram skriti, kajti Indijanci so morda še v bližini in bi utegnili priti pogledat v gozd. Poiskal sem si pripraven prostor v gozdu in presedel tam več ur. Opoldne se je spet pokazalo sonce in me posušilo. Lakote nisem čutil, temveč le nejasen občutek telesne mizerije in bojazni, da ne bi naletel na kako človeško bitje, če bi zapustil svoje skrivališče. Zvečer sem se splazil na rob gozda, da bi tam spal. Ali sem v nočnih urah spal ali ne, ne vem; vem le, da sem bil pod občutkom silne telesne in duševne mizerije in da nisem mogel jasno misliti o nobeni stvari. Pred mojimi očmi so se vrstili prizori iz bližnje preteklosti: zdaj sem se trudil, pregovoriti Managa k masčevanju nad Runijem; zdaj negibno stal v gozdu, prisluškujoč tajinstveni sladki melodiji; potem sem prestrašen strmел v Kva-kline steklene oči; in nazadnje sem se znašel v votlini v Riolami, kjer sem radostno zasledoval znake vračajočega se življenja na Riminem negibnem obrazu.

Ko sem se zjutraj zbudil, me je mučila huda lakota, ki me je prisilila, da sem začel stikati za jagodami in drugimi gozdnimi sadeži; s tem sem se tako zaposlil, da nisem utegnil misliti na nič drugega. Tu pa tam sem iztaknil tudi kako ptičje gnezdo in se polastil jajc, ki so bila sicer drobna, a so mi zelo teknila. Tako sem preživel več dni v gozdu, ne da bi se približal kraju, kjer je nekoč stala Nuflova koča. V tem času sem se naučil napraviti ogenj s pomočjo svojega lovškega noža in kresilnega kamna, kar mi je zelo olajšalo bivanje v gozdu, ki je bil brez ognja ponoči kaj neprijeten.

Nekega dne pa sem se le napotil na jaso, kjer je nekoč stala Nuflova koča. Ne daleč od pogorišča sem našel golo človeško okostje — Nuflove ostanke: divjaki so starca umorili, a mesojedne živali so obrale kosti. Jaz sem izkopal jamo, položil starčeve ostanke vanjo ter jih zasul, rekoč: "Počivaj v miru, stari!"

In te besede, v katerih ni bilo ne hvale in ne gaje, so bili edini pogrebni obred, ki ga je bil starec deležen.

Nato sem polaskal votlino, v kateri sva z Nuflo skrilala živila ter jo na svoje veliko veselje našel nedotaknjeno. V skladišču sem našel poleg tobakovega listja, koruze, posušenih buč, krompirja, kruha in kuhinjske posode tudi sekire, katere sem bil zelo vesel, ker mi je omogočila postavitev nove koče, katero sem v petih dneh zgradil na prostoru, kjer je bila nekoč Rimina kamrica.

Dneve, ki so sledili, sem preživel v nekakšni omotici, ki je mejila na blaznost. Rima ni bila več mrtva, temveč je bila vsako noč pri meni in jaz sem se pogovarjal z njo kakor nekoč. Podnevi teh prividov ni bilo, zato mi je postala svetloba dneva zoprna in sem vsak dan komaj čakal noči. (Konec prihodnjice.)

Muhoborci

Fr. Milčinski

Osma poglavje

UBEGLA RJAVKA

Bližal se je dan, da Janko odputuje na Dunaj.

Po večerji, ki je bila bolj tiha, je mamica s svojim drobnim glasom zapela. "Bratci veseli vsi, tralala, tralala..." razposajeno je ploskala v suhi roki in rekla: "Salamuca, Janko, korajzja velja! Ata, čaj, daj fantu kaj drobiža, naj gre malo ven med ljudi, da se razvedri. Saj je res, kaj bi se vedno doma kisal!"

"Rad sem doma," je z ljubeznim pogledom odgovoril Janko. "Idi, le idi," se je oglasil oče Podraž in jemal denar iz veznega mošnjička. "In adijo reci družbi — ko že pojutranjem odputuješ. Saj te imajo radi."

"Se ti pojdi, ata!" ga je vzpodbujala žena. "Ata bo šel v zaspánijo," je odgovoril ata in je resnost tega svojega naklepa podkrepil z odkritim, melodično zaokroženim zdehom.

Janko je šel torej sam k "Pikapolonci".

Sprejel ga je glasev krik in smeh. Družba, ki je bila nočjo

nekaj številnejša nego običajno, je sedela in stala okoli gosposke mize v kotu in vsa pozornost se ji je očito obračala v gospoda Krunoslava Batiča s cvetko v gumbnici, — komaj da so utegnili odzdraviti Janko in se mu umakniti, da je pristavil stol. In ko se je hotel uvesti, so se kar trije hkratu zadržali vanj:

"Kaj pa, ali ne boš čestital? Torej čestitaj no! Čestitaj srečnemu ženinu!"

"Kaj se je pa zgodilo?" je začuden vprašal Janko.

S krohoto se mu je razodela velika novica: "Krunoslav se je zaročil s Slavico!"

Janko je čestital brivcu. Burkasti smeh družbe mu ni bil pogodu; videl je, da boli brivca in ga draži.

Povzel je besedo dacar: "Tako je pač: Tisti, ki so v kurniku, tišče ven, oni, ki so zunaj, pa v kurnik."

Poštar si je iztrkal pipo na tla, na novo si jo je nabasal, pogledal v Krunoslava, zažgal si je pipo in potem mu prikimal. To je pomenilo: "Nič se ne boj, bo že šlo! Če ne dobro, pa slabo!"

Kregar je trčil ob brivčev vrček. "Bog te živi, Kruno, pa glej, da svet ne izumre!"

Splößen krohoto, trkanje. Janko je sedel brez pijače.

Rode je z nožem bil po časi. "Postrežba na dan, kje si!"

Iz kuhinje je prišla Savica z novim predpasnikom — več je bilo čipk na njem nego platna — za pasom cvetko, v laseh rdečo petljo.

"Hola, nevesta!" je kričal Rode in tolkel s čašo po mizi. "Ne-

Pa je prikrehal še župan. Zopet krik in smeh, razodetje novice in čestitanje. Pozdravil se je tudi z Jankom.

"Glej, Janko! Sem mislil, da ste že na Dunaju. Pojutranjem greste, pravite? Le dobro opravite, lahko postanete še velik gospod. Zakaj pa ne! Še v državni zbor vas volimo, boste po dvajset kronic vlekli na dan!"

Tako se je po muhoborski navadi pletla zabava in Janka je mikalo, da čim prej zopet ode.

Pa je prikrehal še župan. Zopet krik in smeh, razodetje novice in čestitanje. Pozdravil se je tudi z Jankom.

"Glej, Janko! Sem mislil, da ste že na Dunaju. Pojutranjem greste, pravite? Le dobro opravite, lahko postanete še velik gospod. Zakaj pa ne! Še v državni zbor vas volimo, boste po dvajset kronic vlekli na dan!"

Tako se je po muhoborski navadi pletla zabava in Janka je mikalo, da čim prej zopet ode.

Pa je prikrehal še župan. Zopet krik in smeh, razodetje novice in čestitanje. Pozdravil se je tudi z Jankom.

Parnik Alcoa Courier, ki je bil zgrajen v San Franciscu za Aluminum Co. of America.

vesta, ali misliš, da smo v Kanigalileji, da nas puščaš kar suhe. Janko že tako zabavlja — pazi, da te ne raztrga po listih!"

Janko je stopil k Slavici in ji dal roko. "Gospodična Slavica, prav od srca vam čestitam," je rekel in nekako milo se mu je storilo. Že dolgo jo je pač poznal.

Beseda od srca je našla pot v srce. Gorko mu je stihnila roko in se zahvalila — on je bil prvi, da ji je čestital brez žaljive primesi. Pa tudi gospodu Krunoslavu se je zdelo dobro in obraz mu je vidno zlezel v najljubeznivejše poteze.

Slavica je pobrala prazno pozodo z mize.

"S čim vam postrežem, gospod Podraž?"

"Vrček prosim, gospodična, vrček!"

"Poglej ju živ človek," je Kregar pogreval stari dvotip in gledal Slavico in gledal Batiča, "ali ni to imeniten par? To bodo otroci!"

Slavica je zbežala v kuhinjo, Krunoslav pa je prošil: "Nikar! Kadar smo sami med sabo in se delate norca iz mene — jaz sem tega vajen! Ali gospodično Slavico take šale bole, to vidim jaz, to vidite vi. Nikdo nima rad, da se ga žali; jaz nimam rad in vi, gospoda, nimate radi, pa nimate niti gospodična rada — zakaj bi se jo žalilo! Prosim vas, gospoda!"

Kregar se je otresal teh besed. "Kakor želiš, Kruno, tako pa bo! Bom pa od jutri naprej prihajal s cilindrom, saj ga imam še z maskerade, in z belimi rokavicami, ako bom hotel čašo piva. Bog te živi, brivska duša!"

Tako se je po muhoborski navadi pletla zabava in Janka je mikalo, da čim prej zopet ode.

Pa je prikrehal še župan. Zopet krik in smeh, razodetje novice in čestitanje. Pozdravil se je tudi z Jankom.

"Glej, Janko! Sem mislil, da ste že na Dunaju. Pojutranjem greste, pravite? Le dobro opravite, lahko postanete še velik gospod. Zakaj pa ne! Še v državni zbor vas volimo, boste po dvajset kronic vlekli na dan!"

Tako se je po muhoborski navadi pletla zabava in Janka je mikalo, da čim prej zopet ode.

Pa je prikrehal še župan. Zopet krik in smeh, razodetje novice in čestitanje. Pozdravil se je tudi z Jankom.

"Glej, Janko! Sem mislil, da ste že na Dunaju. Pojutranjem greste, pravite? Le dobro opravite, lahko postanete še velik gospod. Zakaj pa ne! Še v državni zbor vas volimo, boste po dvajset kronic vlekli na dan!"

Tako se je po muhoborski navadi pletla zabava in Janka je mikalo, da čim prej zopet ode.

Pa je prikrehal še župan. Zopet krik in smeh, razodetje novice in čestitanje. Pozdravil se je tudi z Jankom.

Tako se je po muhoborski navadi pletla zabava in Janka je mikalo, da čim prej zopet ode.

Pa je prikrehal še župan. Zopet krik in smeh, razodetje novice in čestitanje. Pozdravil se je tudi z Jankom.

Zdalj, ko je bil župan tukaj, je prišla tudi vkupna pijača na mizo — ta navada se je bila že ukoreninila. In potem je moral se še Polona noter.

"Polona buzaron," je rekel župan, "daj sem roko, da ti čestitam! Zdalj ko boš oddala hčer, se pa lahko še sama omožiš."

"Da: Štirim na ramo, hajd v jamo!" je odgovorila. "Kaj sem pa hotela, saj se ni dalo več gledati" — šegavo je zažugala bodočemu zetu — "to je vedno tiščalo vkupe! Treba je bilo narediti konec. — Otroci delajo si vse lase!"

"Kaj si vse lase!" je hitel dacar, da ga kdo ne prehit. "Zdalj dobiš takega zeta: namaže te in čez noč boš zopet črna kakor kavka."

Med splošnim smehom se je poslovil Janko — nočjo mu je manjkalo dovetnosti za domorodno duhovnost muhoborsko.

Mati Polona je zopet odšla v kuhinjo. Na poslovilnega se Janka prostor pa je morala sedeti Slavica — tako je zahteval župan. Dobila je svojo čašo in župan je napil.

Rekel je, da brivcu niso nikdar dosti zaupali, ker je z vsemi mazili namazan. (Krohot!) Krunoslav si je grizel smeje brke, Slavica se je nemirno sukala po stolu. "Tega se pa vendar nismo zanašali, da je tak hajduk, da nam ugrabi najlepšega dekleta!" (Živio! Brivec in Slavica sta se zadovoljno oddahnili — toda prezgodaj!) "Zarotnemu paru vsi prisrčno čestitam, tebi, Krunoslav, pa povrhu svetujemo: pazi, da ne doživiš, kar ti obeta tvoje ime, da ti v zakonu ne zraste krona na tvoji maziljeni glavi — v podobi rožičkov!" Pomagal je s kazalcem vrh glave in omizje je kar vriskalo od veselja.

Župan je bil jako zadovoljen s svojim govorom, veselo so zvenele čaše, trkala sta tudi Krunoslav in njegova nevesta — kaj sta pa hotela! Toda radost jima ni posebno odsevala z obrazov.

Potem ni bilo drugače, vsi so silili vanj — gospod Batič je moral odgovoriti. V njegovem glasu pa je bilo nekaj, kar se ni

ujemalo z razposajenim razpoloženjem. Rekel je:

"V imenu svoje drage in čislane neveste in v lastnem imenu se lepo in cfrasto zahvaljujem na napitnici in sploh na vseh čestitkah. Jaz nisem dovtipen človek, zato se dovtipnemu govoru gospoda predgovornika in vsem drugim dovtipom tudi ne morem odzvati enako dovtipno. Zato se zadovoljite z resno besedo! Gospoda, da sem se zaročil z gospodično Slavico, to ni nikak slab dovtip, ampak je istina! In zaročil sem se, ker mi je tako ukazalo srce, ne pa zato, da ima slavna gospoda pri pijači svoje burke. Ako prav sem brivec, dušo imam pa le. Hvala lepa!"

Mojdunaj, ta poper je bil hud! Tako uničujočega odpora gospod Batič pravzaprav ni nameraval že od kraja, pa se je bil spotoma ob lastnem govoru bolj in bolj razburil. Tako je bila moč njegove besede.

Usedel se je in tresla se mu je roka, ko je nesel vrček k ustom.

Slavica je tiho vstala in izginila od mize v kuhinjo — nikdo je ni zadrževal. Komaj še da je odnesla suhe oči.

Mučni molk je prekinil župan. Rekel pa ni nič kakor: "Čudim se... čudim se..." in majal je z glavo.

Potem se je, hoteč rešiti položaj, ojuščal dacar in udaril po šalji struni.

"Beži no, beži, šalobarda!" je rekel, "kaj ti pa je? Ali so se ti možgani prismojili, kaj, ko si zjutraj si žgal tiste lepe kodre, ti mila Jera ti neumna!"

Dacarja so gotovo navdajali najboljši nameni, učinek njegovih besed pa je bil ravno nasproten, nego ga je pričakoval. Krunoslav je vstal izza mize, bliskalo se mu je po čelu in v očeh, tresel se je od togote in kadar je bil togoten, mu je usahnil vir besed.

(Nadaljevanje.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabilja za veselice in shoda, vizitnice, časnika, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerno, unijsko delo prve

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILL. TEL. ROCKWELL 4894

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$2.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assentmentu \$1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, roka da je list prodan za člane S.N.P.J. List Prosveta je vsa lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri člen družine preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnine.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	\$2.00	Za Cicero in Chicago	\$1.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	3.00
2 tednika in	8.00	2 tednika in	6.00
3 tednike in	12.00	3 tednike in	9.00
4 tednike in	16.00	4 tednike in	12.00
5 tednikov in	20.00	5 tednikov in	15.00

Za Evropo je \$3.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja in Money Order v plačilo in si naročite Prosveto. list, ki je vsa lastnina

PROSVETA, S.N.P.J. 2857 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1) Ime Čl. druživa št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) Čl. druživa št.

3) Čl. druživa št.

4) Čl. druživa št.

5) Čl. druživa št.

Mesto Druživa

Nov naročnik Star naročnik

Člani odbora za pomoč ruskim civilistom. Od leve na desno: Mrs. Morris, Mrs. Moore, odvetnik Louis Shapiro in David Siegal.